

Jézus és a tömeg, a politika

Reisinger János előadása Pécsen (2013)

Jézus viszonya a hatalomhoz és a tömeghez

Kedves hallgatóim, a mai alkalommal arról szeretnék beszélni, hogy mi is volt Jézus Krisztus küldetése és mi volt a hatalomhoz és a tömegekhez való viszonya. Talán erről nem esik olyan sok szó, pedig rendkívül időszerű téma ez a mai világban, ami a hatalomról és a tömegmozgásokról és a tömeg manipulációról szól.

Először is azzal kezdeném az előadást, hogy Jézus Krisztus, amikor eljött a világra, világossá tette, hogy az ő küldetése az ember legsúlyosabb problémájára vonatkozó küldetés. Mi az ember legsúlyosabb problémája? Már itt ugye megoszlanak a vélemények, hogy mi az ember legsúlyosabb problémája. Jézus Krisztus szerint a legsúlyosabb probléma, és ezt ki is mondta János evangéliuma 8. fejezetében: **Ha nem hiszitek, hogy én vagyok, meghaltok bűneitekben.**

Ha nem hiszitek, hogy én vagyok, meghaltok bűneitekben. Az ember legsúlyosabb problémája, hogy az ember itt a földön annyi sok rossz dolgot tesz önmaga ellenében, mások ellenében, hogy kikerülhetetlen minden ember halála, és minden egyes embernek a végleges elvesztése is. A legnagyobb probléma a bűn problémája. A bűnt a Biblia így határozza meg: A bűn az igazságtalanság. A bűn a törvény áthágása. Tehát a legnagyobb probléma, amiért Jézus eljött a bűnös világra, hogy megmutassa azt, hogy a bűnnel fertőzött világban is lehet igaz módon, önzetlenül és szeretetben élni. Ezt elemeztük a tegnapi festménynél, tehát a Csontváry: Fohászkozó Üdvözítőjénél is, hogy ezért fohászkozik Jézus a közepén állva, hogy ő maga is ezt a küldetést sikeresen véghez tudja vinni, és az emberek elhiggyék ezt. Hogyha nem hiszitek, hogy én vagyok, meghaltok bűneitekben. Tehát vajon az ember hisz-e abban, hogy van menekülés a bűnből, az önzésből, az igazságtalanságból, van menekülés saját természetünk csapdáiból, fogságából, és ezt jelzi, ezt mutatja meg számára Jézus Krisztus. Ez tehát a legnagyobb probléma. A legnagyobb probléma tehát nem társadalmi probléma. A mi világunk hozzászókkott ahhoz, hogy az emberekkel azt fogadtassa el, hogy a legnagyobb probléma az társadalmi probléma. A társadalmat kell átalakítani, és ha a társadalmat jobbá tesszük és megfelelően átalakítottuk, akkor, ha nem is egy csapásra, de megszüntethetők az emberi problémák. Jézus nem ezt mondta. Jézus azt mondta, hogy a legsúlyosabb probléma egyéni probléma. Az egyén bűnbetegségét kell kezelni, a társadalmak betegségei azok csak következményei az egyén bűnbetegségének. Ebből következik az, hogy Jézus Krisztus nem akarta a társadalmakat felforgatni, Jézus nem hirdetett forradalmat, Jézus nem hirdetett erőszakos társadalmi átalakítást, és minden erre vonatkozó kísérletet nagyon határozottan kikerült. Miért mondom ezt?

Mert ha valaki elolvassa a négy evangéliumot, János evangéliumának 6. fejezetét nagyon ajánlom mindenki számára. János evangéliumának 6. fejezetében történt egy olyan kísérlet, hogy Jézust rábírják arra, hogy vállalja el az ország vezetését, **legyen ő a király**. Ezt úgy nevezzük, hogy ez volt Jézus élettörténetében a Galileai válság. Ott, ahol ő a legtöbbet tanított, az északi országrészben Galileában, Galilea népe szerette volna Jézust királlyá koronázni. Tessenek elolvasni a 6. fejezetet, hogy mi után történt meg ez a jelenet. Az után történt, hogy Jézus megszorította a kenyeret és a halakat, és ingyen adott az embereknek ételmiszert. És erre az embertömegeket valaki (akiről később lehull a lepel, hogy ki volt ez a valaki, aki Júdás volt), az embereket bele tudta vinni egy forgatagba, rá tudta venni az embereket arra, hogy Jézust kiáltsák ki királynak. Legyen ő a király. Hát, aki ingyen ad az embereknek ételmet, akit maguk az emberek is megkedveltek, mert már több mint két éve tanított, legyen ő a király.

De a Biblia leírja, hogy Jézus határozottan nemet mondott erre a kérésre, visszavonult, sőt, a tanítványait is leválasztotta az emberekről. Azt mondta a tanítványainak, hogy evezzenek be a Genezáreti tó vizére, tehát a tömeghangulatból ki akarta Jézus emelni a tanítványait, mert világosan értésére akarta adni mindenkinek, hogy ő politikai szerepet nem vállal. Azért nem vállal politikai szerepet, mert a politika az égvilágon semmi lényeges kérdést nem tud megoldani. A politika, aminek az eszköztárához tartozik, hogy mindig hangzatos ígéreteket tesz, az embereket mindig el akarja hitetni azzal, hogy valami döntő változás történik, hogyha most valaki új uralkodó vagy új vezető kerül az ország élére. Jézus Krisztus egyszer üzent így egy politikusnak, amikor ugye azt üzeni, hogy mondjátok meg annak a rókának, Jézus Krisztus szerint **a politika rókatudomány**.

Legalábbis az, aki ott gyakorolta az északi országrészben Heródes Antipás, aki a legjobb barátja fejét odadobta egy lány táncáért, aki előtt Jézus egy szót nem szólt a kihallgatása során. Jézus szerint a politika rókatudomány. A politikusok kevés, csekély kivétellel nem arra törekszenek, hogy a népeiket boldogítsák, hanem arra, hogy **a hatalmukat** megőrizzék. Ezért Jézus semmiféle politikai szerepet nem vállalt. De ennek hátterén is nagyon hangsúlyoznom kell önöknek, hogy Jézus Krisztus tisztelte az államhatalmat, semmi felforgató, nemhogy forradalmi dologra nem bujtotta a követőit, de még csak a hatalommal való incselkedésre, vagy a hatalom ironizálására sem. És fölvetődik a kérdést, hogyha Jézus tudta, hogy a politika rókatudomány, tudta, hogy a politikusok így járnak el, - még Lukács evangéliuma 22. fejezetében is mondott egy lesújtó ítéletet a hatalmi helyzetről, amikor azt mondta, hogy a világ uralkodói uralkodnak a népeiken, és még jótévőknek is hívattatják magukat. A világ uralkodói uralkodnak a népeiken, és még jótévőknek is hívattatják magukat, de ti közületek ne ez legyen, ti közületek, aki nagy akar lenni, az legyen mindenki szolgája. **Tehát, hogyha Jézus ilyen súlyos szavakkal illette az államhatalom egyes képviselőit, ugyanakkor viszont az az államhatalmat tisztelte, vajon hogyan oldhatnánk fel ezt a látszólagos ellentmondást?**

Ha Jézus Krisztus nemet mondott a politikára és nemet mondott a hatalomra, akkor miért hagyta mégis érintés nélkül magát az államhatalmat? Ennek nagyon egyszerű oka van, és erről az egyszerű okról érdemes egy kicsit megemlékezni. Önök szerint az államot ki alapította meg a történelemben? Ez, hogy állam, hogy kell, hogy legyen egy állam, kell, hogy legyen egy szervezett testület, ami az országokat összetartja, ez kinek jutott az eszébe, hogy államot

alkosson a világban? A Biblia szerint, rögtön, ahogy elkezdjük olvasni a Bibliát, a legelső könyvben, Mózes 1. könyve 9. fejezete szerint **az államokat nem az emberek találták ki.**

Nem az embernek jutott az eszébe, hogy legyen államgépezet vagy államháztartás, hanem Isten az özönvíz után mondta azt Noénak, hogy most egy új törvényt vezetek be a földi történelembe, tudniillik **az özönvízig nem voltak államok.** Nem volt államhatalom. Az özönvízig, ami kb.17 évszázad, mindenki azt tett, amit akart. Például tetszenek ismerni Kain és Ábel történetét. Kain megölte az öccsét, Ábelt. Lett ennek következménye? Letartóztatták? Letartóztatta valaki? Volt rendőrség? Volt tömlöc, volt fogda, volt bíróság? Elítélték? Nem. Semmi ilyesmiről nem olvasunk.

Az emberiség története egészen pontosan 1656-ig, az özönvízig, ahogy mondja a bibliai kronológia, mindenki azt tett, amit akart, és ezért jutott a világ oda, ahova jutott. És Isten az özönvíz után, miután Noé kijön a bárkából, áldozatot mutat be, azt mondja Isten, hogy új törvényt vezetek be, hogy aki embervért ont, annak vére ember által ontassék ki. Ezzel az új törvénnyel, hogy **aki embervért ont, annak vére ember által ontassék ki,** Isten bevezeti a büntető igazság szolgáltatást, tehát a jogrendet, minden államnak az alapja. Tehát Isten azt mondja, hogy ez után már ne lehessen büntetlenül elkövetni ilyen dolgot, mint hogy Kain megöli Ábelt, vagy Lámekh megöli az ellenfelét, pedig ő csak megütötte őt. De viszonzásul megölte. Ezekről is olvashatunk az özönvíz előtti híradásban. Isten azt mondta, hogy legyen államgépezet, ami szankcionálja a rosszat.

Tehát hogy ne lehessen rosszat tenni büntetlenül a társadalomban, legyen előkészülve az az ember, aki a másik embert ki akarja rabolni, vagy le akarja ütni, ez legyen előkészülve ez a másik ember, hogyha ő arra vetemedik, hogy megöli a másik embert, jogtalanul, mert ugye mi joga van az egyik embernek, hogy elvegye a másik ember életét, akkor őtöle jogosan fogják elvenni az életét. Aki embervért ont, annak vére ember által ontassék ki. Királyi törvény szintjén való megfogalmazása a szemet szemért, fogat fogért, bőrt bőrért, ami rendkívül igazságos törvény, ne tessenek elfelejteni, hogy a társadalom nagy tömegei számára azok a törvények érthetőek, amik nagyon alacsony szintű törvények. Én azt mondom az emberek tömegeinek, hogy szeressétek egymást. Mindenki maga fogja értelmezni azt, hogy mi az, hogy szeretet. Az egyik megsimogatja a másik embert, a másik arcul csapja, de ő is azt fogja mondani, hogy ő szereti azzal, hogy arcul csapta. Tehát ki kell mondani, hogy ember, nincs jogod a másik ember életét elvenni, vagy megkárosítani. Ezért kellett ezt így kimondani. Aki embervért ont, annak vére ember által ontassék ki.

Szemet szemért, fogat fogért.

Ezt a törvényt soha nem törli el a Biblia, Jézus sem törölte el a Hegyi Beszédben, és teljes félreértés, amikor azt mondják, hogy Jézus azt mondja a Hegyi Beszédben, hogy hallottátok, hogy megmondatott a régieknek, hogy ne ölj, én pedig azt mondom, hogy, és akkor... Jézus ezzel nem azt mondja, hogy lehet ölni. Hanem Jézus azt mondja, hogy aki csak a **másik emberre valami rosszat mond, az is már az ölés kategóriájába tartozik,** mert ha személyesen mond neki valami rosszat, károsítja az életét, ha a háta mögött mond valami

rosszat, akkor pedig a rossz hírbe hozással károsítja az életét. Tehát Jézus nem azt mondta, hogy hallottátok, hogy megmondatott a régieknek, hogy ne ölj, én pedig azt mondom, hogy bizonyos esetekben lehet ezt és ezt csinálni, hanem semmilyen módon ne károsítsuk a másik ember életét. És a szemet szemért, fogat fogért az nem tartozik az ölés hatálya alá, mert a szemet szemért, fogat fogért **az nem ölés, hanem ítélet végrehajtás.**

A Bibliában külön szó jelöli azt az ölést, amit a magyar nyelv is úgy mond, mondjuk, hogy gyilkosság, és a másik ölést, amit a magyar nyelv is úgy mond, hogy ítélet végrehajtás. Tehát, hogyha valaki elveszi a másik embertől jogtalanul az életét, az bűn. De a bírót meg a hóhért, azt nem szoktuk bűnösnek nevezni. Vannak még országok a földön, ahol van még halálos ítélet, még az Amerikai Egyesült Államokban is bizonyos államokban megvan még halálos ítélet. Külön kérdés az emberiség történelmében hova fordultak a dolgok, hogy nincs halálos ítélet, vagy mi ezt nagyon kegyetlen dolognak tartjuk a halálos ítéletet, de tessenek elgondolni, hogy az nem kegyetlen dolog, hogy valakitől csak úgy ártatlanul elveszik az életét? Azon ne háborodjunk föl?

Már több évtizede járok ide Pécsre, és egyszer megérkeztem Pécsre, és az akkori hallgatóságomon láttam, hogy mindenre figyel, csak arra nem, ami a témám. És akkor azt mondták, hogy ma az történt itt Pécsen, hogy valaki kiszállt a vonatból, fogott egy kalapácsot, bement egy nyugdíjashoz a vasútállomás közelében levő lakásokban, leütötte az illetőt, a 20 000.- Ft-tal odébb lépett, és megölt ezért egy embert. És mindenki meg volt döbbenve. Az elmúlt 20 évben sok ilyen magyar városban jártam, Körmenten is akkor jártam, amikor azt a szerencsétlen kislányt megölték a fürdőkádban, Gyulán is akkor jártam, amikor elveszett az a kislány. Mindenki nagyon meg volt döbbenve. Én is nagyon meg voltam döbbenve. És azt hiszem minden jó érzésű ember meg van döbbenve azon, ha az emberektől jogtalanul elveszik az életet. Ha valaki jogtalanul elveszi az életet, az készüljön fel arra, hogy őtöle jogosan fogják elvenni az életét. Erre felkészítették az embereket, ez a nevelés része volt, az iskolarendszer része volt, ezt tanították a gyerekeknek. Amivel azt mondom, hogy most minden további nélkül persze nem lehetne bevezetni a halálos ítéletet, de azután be lehetne vezetni, és be is kellene vezetni, hogy emberek nemzedékeit tanítsák arra, hogy nincs jogod a másik embert bármilyen módon megkárosítani, akár úgy is, hogy elveszed az életét, akár úgy is, hogy rabolsz tőle vagy kifosztod. Tehát ezt a rendelkezést Isten vezette be az özönvíz után, ez minden államrendnek az alapja. Minden államnak, és most teljesen mindegy, hogy diktatúra, polgári demokrácia vagy bármi, minden államrendnek van egy jogi alapja. Ezt a jogi alapot Isten léptette hatályba, ezt Isten vezette be.

Tehát tulajdonképpen Jézus Krisztus azért tisztelte az államhatalmat, **mert az államhatalom az isteni eredetű intézmény.** Erre mondja a Római levél 13. fejezetében Pál apostol, hogy **senki se támadjon a felsőbb hatalmasság ellen.** Ez az államrend akár diktatúra, akár polgári demokrácia, isteni rendeltetést őriz valamiképp magában, tehát Jézus Krisztus elviselte a római uralmat, nem szított ellenállást a zsidók között, hogy a rómaiak ellen támadjanak. Jézus Krisztus becsülte az államhatalmat. Ha meg kellett jelennie egy Pilátus előtt, akkor komolyan vette Pilátust, és válaszolt minden kérdésére, ha meg kellett jelenniük a keresztényeknek egy Agrippa király előtt, vagy egy Festus vagy Félix helytartó előtt, akkor Pál apostol és társai

megadták a kötelező tiszteletet az államhatalom képviselőinek, tehát az igazi kereszténység az soha nem tör az államhatalom megváltoztatására. Az igazi kereszténység a szabadságot nem azzal teszi egyenlővé, hogy az államhatalom neki mekkora szabadságot ad, mert **az igazi keresztény akkor is szabad, amikor egyébként az államhatalom diktatúrát vezet be.**

Tehát a keresztény ember **a szabadságot belső dolgokon méri le**, nem azon, hogy nem utazhatott nyugatra, vagy, hogy nincs szólásszabadság, vagy más szabadság. Az igazi keresztény az államhatalmat akkor is tiszteli, amikor az államhatalom a legképtelenebb és leginkább emberellenes intézkedéseket hozza, de Jézus példáját követve ezt szóvá teszi. Nem tör a megbuktatására, de szóvá teszi. Ebből következik a másik jellegzetesség, ami Jézus Krisztusnak az államhatalomhoz fűződő kapcsolatából adódik, hogy Jézus Krisztus soha nem fogadta el az államhatalom mind a mai napig egyik legmanipulatívabb eszközét, a **nacionalizmust**. A nacionalizmus az elmúlt 200 évben az egyik legfőbb politikai tényező volt.

Az államhatalmak mindig kijátsszák ezt, mert mindig vannak nemzetiségek a határokon belül, és mindig lehet az embereket uszítani, és az embereket mindig fel lehet dühíteni. Jézus Krisztus ezt soha nem fogadta el. Tehát amikor Máté evangéliuma 5. fejezetében arról beszélt, megnevezett egy római szokást. Pl. a rómaiak úgy akartak a zsidókon tort ülni, hogy azt mondták a zsidóknak, hogy most 1 km-ig vidd az én málhámat. Így akarták értésükre adni, hogy ők egy gyarmati sorba süllyesztett nemzet, Róma a hatalom, és vitették ingyen a málhájukat, elég testes és súlyos málhákat. Jézus azt mondta, hogyha egy szakaszra akarnak kényszeríteni, vidd el kétszer annyira is. Ennyire nem azt mondta Jézus, hogy dühödten forduljál szembe az elnyomó hatalommal. Nem, hogy forradalomra, de még belső feszültség keltésre se biztatta követőit, hanem azt mondta Jézus, hogy mindenben az emberi kapcsolatokat keressék, mindenben az emberi erkölcs alapvető törvényeit tiszteljék. Az ellenséget is szeretni kell, mert ha az ellenséget nem szeretjük, akkor hogyan lesz az ellenségből, egy vérmes emberből hogyan lesz szeretetteljes ember?

Jézus világossá tette a Hegyi Beszédben, hogy az ellenség szeretete nem egy képtelen kívánság, az ellenség szeretet pusztá logikával is belátható, de gyakorlása természetesen csak Isten segítségével valósítható meg. Mit jelent az ellenség szeretet? Hogy **aki rosszat tesz, azt kétszer annyira kell szeretni, mint aki jót tesz**. Mert akkor ki fogja kiemelni abból a helyzetből, amibe ő magát sodorta? Ki fogja kiemelni az embert rossz helyzetéből? Tán csak nem az, aki visszavág neki vagy bosszút áll? Nem. Senkin bosszút ne álljunk, senki ellen kényszert ne alkalmazzunk. Ne vegyük tekintetbe, ami ugye a világnak nemzeti dolog, nem annyira fontos, legyünk kozmopoliták. Ne legyünk nemzeti érzelműek, hanem legyen szabad a tőkeáramlás, a szabad gondolkodás, a politikai baloldal messzemenő liberalizmust hirdet. Jézus idejében is ezt mondta a politikai baloldal, mi pl. a Bibliából is csak Mózes öt könyvét fogadjuk el, a többit nem fogadjuk el. Mindenki azt hisz, amit akar. Nem mondjuk azt, hogy legyél ateista, sem azt, hogy legyél vallásos. Mi, ha vallásosak vagyunk, akkor Mózes öt könyve elég, a többit nem fogadjuk el az Ószövetségből. Ezt megengedték maguknak. Azt mondták, hogy nem a nemzeti érdek a legfontosabb, Róma érdeke vagy a külföldi államok érdeke az ugyanolyan fontos, mint a nemzeti érdek.

Ezt a **politikai baloldalt úgy nevezték, hogy a sadduceusok**. A sadduceusok testesítették meg Jézus korában a politikai baloldalt.

Jézus korában mi volt a politikai jobboldal? Hát ugyanaz, mint ma. Ma a politikai jobboldal azt mondja, hogy fontos a nemzeti érdek, fontos az erkölcs, fontos a vallás, fontos a család. Jézus idejében ugyanazt hirdette a politikai jobboldal, hogy legyünk zsidóbarátok, legyünk zsidó érzelműek. A többi nép az nem olyan fontos, mint mi vagyunk. Azt mondta, hogy nagyon fontos az erkölcs, a vallás, a család. Az utcákon meghajolva imádkoztak pl. maguknak köztiszteletet vívtak ki a politikai jobboldalnak a képviselői. És az emberekkel azt akarták elfogadtatni, hogyha nem vagy vallásos, akkor nem érsz ugyanannyit, mint az az ember, aki vallásos. Őket nevezték farizeusoknak.

A sadduceusok testesítették meg a politikai baloldalt, a farizeusok testesítették meg a politikai jobboldalt.

Ennyi bevezető után feltenném a kedves hallgatóknak a kérdést, hogy ki emlékszik arra, hogy Jézus az egyik pártról is meg a másik pártról is hogy emlékezett meg? Két bibliaverset ajánlok mindenki figyelmébe, Máté evangéliuma 16. fejezet 6. verse szerint Jézus egyszer azt mondta a tanítványainak, hogy **őrizkedjete a farizeusok és sadduceusok kovásztól**.

Őrizkedjete a farizeusok és sadduceusok kovásztól. Mit értett ez alatt Jézus? Nemcsak azt, hogy ne tartozzatok se ide, se oda, hanem a kovásztól, attól a kicsi dologtól őrizkedjete, a kovásztól, ami bejut a tésztába, és kezdi megkeleszteni a tésztát. Mi a farizeusok és sadduceusok kovásza?

Az **az okfejtés, az a logika, amit előadnak**, amit előbb jellemeztem. Arra azt mondta Jézus, hogy őrizkedjete, és ezt ne fogadjátok el, mert teljesen fel fogja fordítani a gondolkodásmódokat mind a farizeusok mind a sadduceusok kovásza. Tehát Jézus nem volt sem jobboldali sem baloldali. De a Máté 16:6 után hadd hivatkozzam Lukács evangéliuma 12. fejezet 1. versére, amikor Jézus egyszer azt mondta, hogy **különösképp őrizkedjete a farizeusok kovásztól, ami a képmutatás**.

Hogy különösképp őrizkedjete a farizeusok kovásztól, ami a képmutatás. Tehát Jézus Krisztus azt mondta, hogy borzalmas dolog az emberek előtt durván beszélni, visszataszítóan viselkedni. Borzalmas dolgokba mehet a liberalizmus, amikor minden féket félredob, és minden határt túlszel, de ennél sokkal borzalmasabb dolog, **amikor Isten nevében tesznek valami olyasmit az emberek, aminek köze nincs az Istenhez**.

Csak úgy tetszik a tömegek előtt, mintha Istenhez köze volna, mivel sokszor mondják, hogy **Isten, meg erkölcs, meg család, meg haza**. Ez egy sokkal veszélyesebb kovász. Különösképp őrizkedjete a farizeusok kovásztól, ami a **képmutatás**. Tudniillik Jézus tanítása és egyben a Biblia tanítása szerint kétféle bűn van a társadalomban. Van a durva bűn, van a nyers bűn, amikor az emberek káromkodnak, szitkozódznak, házasságot törnek, és ez visszataszító, erre mindenki azt mondja, hogy ez bűn. De van a rafinált és finom bűn, amikor az emberek képmutató módon a saját érdemüknek akarják tulajdonítani a vallásosságukat, lenézik a nem

vallásosakat vagy ateistákat, és úgy akarnak az emberek előtt feltűnni, mint a társadalom igazi példaképei. És Jézus azt mondta, hogy az előző dolgot viszonylag gyorsan átlátják az emberek, de a második dolog csapdájába nagyon sokan beleesnek, mert úgy gondolják, hogy az az igazi vallás, amikor a vallásról beszélnek, amikor hirdetik, amikor külső látszat szerint Istent követik, de ez tulajdonképpen csak egy emberi erőre való hagyatkozás, ez egy képmutatás. A Biblia tanítása szerint, Jézus tanítása szerint az igazi vallás lényege nem ez. Az igazi vallás lényege nem az, hogy az emberek büszkélkednek a vallásosságukkal, és érdemüknek tulajdonítják a vallást, az igazi vallás lényege az, ahol nincs büszkeség, ahol alázat van, ahol az emberek valóban átérzik azt, hogy Isten kegyelméből érnek el minden jó dolgot, és a büszkeség, a gőg, a nagyravágyás messze van tőlük. Én azt gondolom, hogy a farizeusi vallásosságot önmagában minősíti az, hogy olyan sokszor beszélnek arról, hogy az emberek legyenek büszkék.

És ne haragudjanak, én nem egy szóra akarok én kitérni, de a szó mögött azért tartalom is van, az elmúlt évtizedekben Magyarországon is nagyon sokszor halljuk ezt a kifejezést, hogy legyünk büszkék erre, hogy legyünk büszkék arra, legyünk büszkék amarra. A Biblia tanítása és Jézus tanítása szerint a büszkeség a legnagyobb ellenségünk. A büszkeség azért a legnagyobb ellenségünk, mert az embernek akarja tulajdonítani azt, ami az Istené. Nagyobb ellenség, mint a nyílt ateizmus, mint a vallástalanság, az istenkáromlás. A büszkeség valami olyan félelmetes dolog, amit, ha jobban meggondolnának az emberek, jobban irtóznának tőle, mint a tűztől félnék.

Néhány hónappal ezelőtt voltam egy egyházi iskolában, és a tékozló fiúról kellett beszélnem. A tékozló fiú példázatáról. Aki ismeri Lukács evangéliumának 15. fejezetéből a tékozló fiú példázatát, az tudja, hogy nemcsak az van megírva, hogy a kisebbik fiú hogy tért vissza a számkivetésből a moslékos vályú mellől, ahová önmagát kormányozta, nemcsak azt tartalmazza a példázat, hogy az atya mennyire várta a fiát, hogy minden este kiment a falu szélére, és úgy várta a tékozló gyermekét. Hanem Jézus a tékozló fiú példázatát egy döbbenetes történettel zárta. Ugye, amikor visszatért a fiatalabb gyermek, akkor egy valaki nem tudott örülni ennek, hogy az ő öccse jobb útra tért.

Az idősebb fiú. Az apja kérésére sem ment be, hogy örüljön annak, hogy az öccse hazatért, és Jézus Krisztus ott az idősebb fiú szájába ad egy bizonyos gondolatmenetet, ami a következőképpen hangzik szó szerint. Azért nem ment be az idősebb fiú örülni az öccse hazajövetelének, és ezt vágja az atyja arcába, szó szerint mondom:

Íme, ennyi esztendőtlől fogva szolgáltam néked, soha parancsolatodat át nem hágtam, és nekem nem adtál egy kecskefiat sem, hogy a barátaimmal egyem és vigadjam. És amikor a te fiad megjött, te levágattad neki a hízott tulkot.

Tessék megfigyelni ezt az érvelést. Jézus nem véletlenül mondta a példázatot. Hogy hangzik az érvelés első gondolata? Íme, ennyi esztendőtlől fogva szolgáltam néked. Én kitartottam, én nem mentem el, én nem vertem el az atyai örökségemet, én itthon maradtam. És ezt a saját érdemének tulajdonítja. Nem annak, hogy én szerettelek téged, és én ezt becsületbeli dolognak tartottam atyám, hogy itthon maradjak. Ezt a saját érdemének tulajdonítja. Mert, hogy ő is elmehetett volna, de nem ment el. Ez a saját érdeme. Íme, ennyi esztendőtlől fogva szolgáltam

néked, soha parancsolatodat át nem hágtam. Büszkeségből mi a következő lépés? Soha parancsolatodat át nem hágtam. Ki az az ember, aki ezt elmondhatja, hogy soha parancsolatodat át nem hágtam? Ki az, aki ezt elmondhatja? A büszkeségből mindig az elvakultság következik. A büszke emberek mindig elvakultak. Jó, hogy ezt ők nem veszik észre. A környezetük már viszolyog tőlük, mert a büszkeség az egy olyan emberi jellemtulajdonság, amitől mindenki fél. A büszke emberek társaságában nem nagyon szeretnek az emberek huzamosabban tartózkodni.

Tehát aki büszke, aki nagyképű, aki lekezelet a többi embert, ez azért egy viszolyogtató társaság a többi embernek. A büszkeségből mindig következik az elvakultság. Íme, ennyi esztendőtlől fogva szolgáltam néked, soha parancsolatodat át nem hágtam. És az elvakultságból jön egy másik dolog. Mert úgy folytatja az idősebb fiú, hogy nekem soha nem adtál egy kecskefiat sem, hogy a barátaimmal egyem és vigadjam, az öcsémnek meg levágattad a hízott tulkot. Büszkeség, elvakultság és követelőző lelkület. Aki a büszkeséget sokáig megtűri magában, ezekre számíthat. Büszkeségből mindig elvakultság jön, az elvakultságból egy követelőző lelkület, hogy az élet nekem ezt nem adta meg, azt nem adta meg. Ugye nekem ez jár, az jár, amaz jár. És mi következik ebből negyedikként? Ez is ott van az idősebb fiú szájában, Jézus ezt mondja vele: amikor a te fiad megjött... A te fiad. Tehát a büszkeség hol fejeződik be? Hidegségnél, szeretetlenségnél, kegyetlenségnél. Tehát én azt gondolom, hogy sok ember nem tudja, sokszor ártatlanul mondja, hogy most legyünk büszkék erre, legyünk büszkék arra. Mondom, egy egyházi iskolában fejtettem ezt ki, és utána a gyerekek teljes jóhiszeműséggel, jó szándékkal azt mondják nekem, hogy mi éjjel-nappal ezt halljuk a tanár úrtól, hogy legyünk büszkék. **Legyünk büszkék, hogy magyarok vagyunk.**

Mondom nagyon jó. Hát, ha olyan büszkék vagyunk arra, hogy magyarok vagyunk, akkor majd még jobban semmibe vesszük a környező népeket. Mert ugye ők is büszkék arra, hogy románok meg szerbek, és odavágnak nekünk, akkor annak köszönhetjük, hogy ők is büszkék voltak. De még azt is mondják, hogy legyünk büszkék arra, hogy mi vallásosak vagyunk. Mondom: gyerekek, a bibliai vallásról, mert más vallásról nem nyilatkozom, más világvallások tanairól nem nyilatkozom, de a bibliai vallásnak az egyik jellegzetessége, amit Hóseás próféta által az Isten így mond, hogy: **Izrael ellen az ő büszkesége tesz tanúbizonyságot.**

Hóseás könyvének 7. és 10. fejezetében kétszer is előfordul ez az ige. Tehát egy hívó ember büszke nem lehet. Egy keresztény ember büszke nem lehet, mert a büszkesége tesz ellene tanúbizonyságot. Tehát ezt is valahogy rosszul tanítják nektek. Akkor az egyik gyerek azt mondja nekem: Hát maga mire büszke? Kérdezi tőlem. Hány gyereke van tanár úr? Mondom: három. Azt mondja: Maga nem büszke a gyerekeire? Mondom, hogy: nem. Mondom, hogy: nem. Hálás vagyok értük.

Azért, hogy valakinek egy, vagy két, vagy három, vagy öt gyermeke van, az legkevésbé az ő dicsősége. A gyermek Isten adománya. Egyáltalán minden élet Isten adománya. Hogyha mi büszkék vagyunk arra, ami az Istentől jön, hát akkor megint mit kockáztatunk? A büszkeség után az elvakultságot, a követelőzést és a szeretetlenséget. Kedves hallgatók, ezt nagyon meg kell gondolni, hogy Jézus Krisztus miért viszonyult a farizeusokhoz sokkal szigorúbban, mint a sadduceusokhoz. Jézus ma is ezt teszi. Ha itt járna ma a világban, ma is ezt tenné. Ez egy örök

példa. Jézus Krisztus azt mondta, hogy amiért ő eljött a világba, az nem az, hogy most a jobb- és baloldalnak van-e igaza. Jézus nem olyan közösséget jött építeni, ami beleferne a politikai jobb- és baloldalba.

Jézus világosan mondta, hogy az én országom nem e világból való. Tehát ő nem jött felforgatni a társadalmat, ő nem társadalmi reformerként érkezett, ő nem azt akarja mondani, hogy ez a társadalom igazabb, a másik meg hamisabb, hanem ő azt mondta, hogy minden emberi társadalom fölött van egy másik társadalom, egy másik közösség, azoknak az embereknek a közössége, akik őrá hallgatnak. Ezekből képződik az Isten országa. Milyen példázatokkal példázam az Isten országát? Mihez hasonlítsam azt? Kezdte Jézus a példázatait. Ő mindig az Isten országáról beszélt. Mi ez, hogy Isten országa? Ez nem jobboldal vagy baloldal, ez nem keresztény társadalom vagy ateista társadalom, nem polgári demokrácia vagy diktatúra. Jézus Krisztus arról beszélt, hogy itt e világ keretei között nemcsak, hogy tökéletes társadalom nem hozható létre, de még igazán jó társadalom sem. Ami a legjobb itt e világon, az a legkevésbé rossz. Amit jónak lehet nevezni, az a legkevésbé rossz. Ő azonban minden embert egy más közösségbe hív. Ennek a közösségnek az alapja az igazság és a szeretet.

Nem az önzés, nem az érdek. Hanem az igazság és a szeretet. Ennek a vezetője ő maga, Jézus Krisztus. Ő soha kényszerrel nem alkalmaz, soha erőszakot nem alkalmaz. Ő egy láthatatlan országot épít itt e földön. Egy láthatatlan országot, mert, hogy ki egyezik Jézus Krisztussal, az bizonyos esetekben látható vagy jobban látható, de azért soha nem tudjuk, hogy mi van az emberek szívében. Isten egy olyan országot formál, amely majd egyszer látható lesz, de csak az ítélet után, csak Jézus második eljövételével lesz látható, amikor Jézus majd egyedüli üdvözültekként majd azokat fogja elhelyezni az ő országában, akik követték az ő szereteten és igazságon alapuló elveit.

Kedves hallgatók, nagyon szeretném, hogyha ezt megértenék, hogy egy keresztény ember nem lehet büszke, és hogyha hálával vesszük Isten ajándékait, akkor tesszük meg az Istenhez méltó dolgokat. Tehát legyünk hálásak, **mindig hálásak, de sohasem büszkék.** A büszkeség a legnagyobb ellensége az emberi életnek, és Jézus soha nem adott példát a büszkeségre. Jézus azt hangsúlyozta, hogy az ember rendkívül gyenge és esendő lény, és az ember akkor ér el igazi céljához, amikor beismeri a gyengeségét és esendőségét, és kéri az Isten segítségét. Mert Isten által az ember naggyá lehet, de csak Isten által, és Isten segítségével. Nagyon sokan megértették Jézusnak ezeket a gondolatait, tanításait. Hadd idézzem Önöknek Pascalt, a nagy francia fizikust és matematikust. Neki van egy félelmetes mondata, amit sokszor szeretek idézni. Van kétféle ország, a földön megvalósuló ország és a Jézus által meghirdetett Isten országa között. Ez a mondat így hangzik: Amikor az emberek nem tudták megtenni az igazságot hatalomnak, megtették a hatalmat igazságnak.

Amikor az emberek nem tudták megtenni az igazságot hatalomnak, megtették a hatalmat igazságnak.

Ez folyik a földi történelemben. Mindig annak van igaza, aki hatalmon van. Véletlenül sem az a helyzet, hogy nincs igaza annak, aki hatalmon van. szeretnek ilyesmivel találkozni? Aki hatalmon van, annak mindig igaza van. Utána aztán 4 évvel, vagy 10 évvel, vagy 100 évvel

aztán kiderül, hogy szemenszedett hazugságokat művelt. Akár a legokosabb nemzetek is, most olvasom, hogy a németek most kezdi megismerni, hogy Bismarck micsoda gonoszságokat művelt. Hát hol van már Bismarck!? 100 éve halott. Most megismerik a titkos aktákból. Nálunk is azért titkosak, tetszenek emlékezni a rendszerváltás után először titkosítottak 25 évre, aztán 50 évre, aztán 70 évre. Minek titkosítani? Nem lenne jobb, hogyha rögtön kiderülne az igazság? Nem. **Mert aki hatalmon van, annak mindig igaza van.**

Amikor az emberek nem tudták megtenni az igazságot hatalomnak, megtették a hatalmat igazságnak. Ennek az ellentéte az, amit Jézus jött tanítani. Jézus azt tanítja, hogy az igazság legyen hatalom az életünkben. Az az ő követője, aki a másik emberrel igazságos. Aki nem mér két mértékkal, magának jót, és a másiknak kevésbé jót, az az igaz ember, aki a másiknak is azt teszi, amit magának is elvár. Ez ilyen egyszerű. Jézus ezt az alapelvet Máté evangéliuma 7. fejezet 12. versében mondta ki:

Amit azért akartok, hogy az emberek veletek cselekedjenek, ti is mindazt cselekedjétek azokkal - és itt még van egy folytatás is – **ez a törvény és a próféták.** Tehát az igazságosság. Hogy azt adjuk a másik embernek, azt a jót, amit ő is elvár magának, és amit mi is elvárunk. Minden reggel valami jót várunk el, erre ébredünk fel, hogy valami jó történjék a mai nappal. Senki nem azt akarja magának bemagyarázni, hogy majd jól korholjanak, a sarkamba rúgjanak, vagy a lábamra lépjenek. Minden ember valami jót vár el. Ezt a jót adjuk meg a másik embernek. Az összes isteni törvény, az összes próféta beszéd ezen alapul, hogy amit akartok, hogy az emberek veletek cselekedjenek, ti is mindazt cselekedjétek azokkal, mert ez a törvény és a próféták.

Kedves hallgatók, hogyha látjuk Jézusnak ezt az árnyalt viszonyát a hatalomhoz, a történelmet alakító erőkhöz, akkor tudjuk igazán értékelni, amit Jézus Krisztus tesz, mert ne tessék elfelejteni, hogy a négy evangélium, ami Jézusról beszél, még mindig nem a legközvetlenebb híradás Jézusról. A négy evangélium Jézusról beszél, de van egy bibliai könyv, ami Jézustól származik. A 66 könyv között van egy könyv, ami nemcsak Jézusról beszél, de Jézustól is származik. A Bibliának az utolsó könyve. Ennek ezért ez a címe:

Ez Jézus Krisztus apokalipszise. Az apokalipszis annyit jelent, hogy rejtett dolgok feltárása. Tehát Jézus Krisztus az életről, a történelemtől, a hatalomról, a végső sorsáról az emberiségnek a Biblia utolsó könyvében tett említést. Itt Jézus jelenik meg, Jézus szól, és Jézus intéz hét levelet hét keresztény közösséghez a történelem országútján, és Jézus mondja el az egész földi történelemtől azokat a kijelentéseket, amiket úgy ismerünk, mint az elmúlt 2000 év megjövendölése. Az elmúlt 2000 évről tehát Jézus Krisztus a Jelenések könyvében formált előre véleményt. Tulajdonképpen, ha valaki komolyan veszi a Jelenések könyvét, azt látja, hogy Jézus Krisztus mit is mond az emberi történelemtől, mit is mond az államalakulatokról, és mit is mond egy másik hatalomról. Mert van a földi történelemben egy másik hatalom is. Az államhatalom mellett van egy másik hatalom is. Mi ez a másik hatalom? A Biblia szerint, ahogy említettem Önöknek, az özönvízig nem volt államhatalom. De másvalami sem volt az özönvízig. Az emberi történelemnek egy nagyon fontos intézménye hiányzott az özönvíz előtti világból. Mi volt ez? Az egyház.

Az egyház

Mikor alapította meg Isten az egyházat? Melyik történetben a Biblia szerint? Az özönvízig nincs egyház. Vannak hívó emberek, vannak Istennek küldöttei, van egy Ádám, egy Ábel, egy Noé, egy Melkisédek stb. De olyan, hogy Isten elhívott közösségeként egy körülhatárolható közösség, mint egyház, ilyen nincs. És nem is olyan gyorsan születik meg az egyház, mint az állam. Az állam előbb születik meg rögtön az özönvíz után. Az egyház úgy születik meg, hogy Isten kihív Mezopotámiából egy gazdag embert, Ábrahámot, megsokasítja az ivadékait, és egy testi egyház, egy beleszületés általi egyházat alapít Isten először. Ez volt a zsidó nép. Aki a zsidó nép sorai közé született bele, arra Isten azt mondta, hogy az én egyházam tagja. Az egyháztagság beleszületés által volt 1500 éven keresztül. Kb. a zsidó nép Mózes idejére lett nagy nép, Mózes képviselésében kötötte meg velük Isten a Sínai hegyen a Szövetséget, és Mózes idejétől Jézus idejéig kb. 1500 év zajlik le. Az első egyház, a beleszületés általi egyház, teokratikus rendje van. Izrael népének a teokratikus rendjén azt értjük, hogy ott az állam és az egyház egy volt.

Teokrácia, teokrata, Isten uralma volt. Pl. nagyon érdekes dolog ez, hogy ebben a teokratikus rendben Isten milyen államformát javasolt a zsidóknak. Diktatúrát? Oligarchiát? Polgári demokráciát? Nem. Egyiket sem. Mi az, ami Isten eredeti javaslata volt? Kijött a zsidó nép Egyiptomból Mózes vezetésével. Milyen államformát javasolt Isten? A földi körülmények között a legtokéletesebb államformát, ami a legközelebb áll az Isten országához. Tudniillik, hogy egy államban az igazság érvényesüljön. Ne a hatalom érvényesüljön, ne a politikusok mondják meg, hogy mi legyen egy államban, hanem az igazság képviselői mondják meg, hogy mi legyen. Ezért Isten mit tett? **A bíróság intézményét.**

A bírák kora. 1445-ben időszámításunk előtt 1445-ben van a kivonulás Egyiptomból, 1405 és 1398 között van a honfoglalás, és ettől az időponttól egészen 1050-ig, tehát több mint 3 évszázadig bírák kormányozták az országot. Tehát Isten azt mondta, hogy ne királyt válasszatok, mert nem jó a monarchia, nem jó az, királyunk van, az túl sok fényűzéssel jár, túl sok talpnyalással jár, sok minden olyannal jár, ami nem kívánatos. Hanem legyen egy igazságos ember, legyen egy Otniel, vagy Gedeon vagy Sámson, vagy legyen egy Sámuel, és a bíróság intézménye, tehát az igazságszolgáltatás képezze a társadalom alapját. Kedves hallgatók, ezt könnyű belátni, de erről már annyira leszokott az emberiség, hogy ennek már nem is hisz. Csak egy államot ismerek ma a világon, ahol a legfelsőbb bíró a legnagyobb tekintély. Ott is csak formálisan, mert gondolom, velem együtt Önök közül sem tudja senki, hogy ki a legfelsőbb bíró.

Az Amerikai Egyesült Államokban **nem az elnök a legnagyobb méltóság**, hanem a legfelsőbb bíró. Mert az Amerikai Egyesült Államokban az alapító atyák ismerték a Bibliát, és XVIII. sz. végén a Függetlenségi Háborúban azt mondták, hogy az az igazi állam, amit nem a politikusok hatalmi marakodásai vezetnek, hanem amit a jogos és igazságos igazságszolgáltatás vezet. És ezért náluk a legfőbb tekintély a legfelsőbb bíró. Tehát ez volt Izraelben is. Isten ezt ajánlotta a zsidóknak. 300 évig ebben élt a zsidó nép. De utána, mivel minden más népnél a monarchiát látták, a király intézményét látták, Sámuel idejében, a legjobb bíró idejében a nép fellázadt, és

azt mondta, hogy nem kell nekünk bíró, nekünk király kell. Nekünk nem kell igazság, jobb, hogyha valaki a nyakunkra ül, és jó keményen megsarcol bennünket.

Itt vagyunk az utolsó témánknál kedves hallgatók, **a tömegek kérdése**. A tömegek kérdése. Mi kell az embereknek. Az embereknek igazság kell. Szentgyörgyi Albert azt mondta, furcsa lény az ember. Mert az ember nem az igazságot keresi, az ember a kényelmet keresi. A jólétet keresi. Az ember leginkább az igazságtól fél. Ez az eltorzult ember jelleme. Az emberek legjobban az igazságtól félnek. Az igazságot olyan széles ívben, olyan körmönfontan kell kikerülni, ahogy csak lehet. Miért? Mert mi emberek a bűnbeesés következtében velejéig hazug lények lettünk. És a hazugság fél az igazságtól. Az ember született természete folytán a legnagyobb ellenségnek az igazságot tartja. És ezért, amikor Isten bírakat adott az országnak, és ezek a bírák vezették az országot és igazságot szolgáltattak, - azért szolgáltattak igazságot több-kevesebb sikerrel – de az emberek ráuntak erre. Nem kell nekünk az igazság. Nekünk király kell. Mutassa meg, hogy milyen erősek vagyunk. Csináljon hadsereget. Mutassa meg, hogy mi milyen nép vagyunk. Még annak árán is mutassa meg, hogy jó nagy adókat vet ki ránk. A királyi udvar fényűzése az mindig közmondásos volt bármely népnél. A királyi udvarba, aki bekerült, az a gonoszságnak minden válfaját megengedhette magának. És ezért Izrael népe is királyt kívánt.

És ekkor mondta azt a szomorú mondatot Isten Sámuel prófétának, hogy: nem téged utáltak meg, nem téged utáltak meg, hanem engemet, az Istent. Tehát az embereknek, a tömegeknek nem az igazság kell. Az embereknek mindig jobban esik a zavarosban való halászás, az embereknek mindig jobban esik a hazudozás. Én Nógrád megyében hallottam ezt a népi – időzjelbe teszem – bölcsességet. Egy Nógrád megyei földműves ember mondta nekem, hogy az ő falujukban ez a közmondás járja, hogy jónak, igaznak lenni unalmas. Rossz dolog, mutasd meg, hol vehetem meg, mennyit adjak érte. Az ember sajnos természeténél fogva hazug és gonosz lény. Így mondja Ézsaiás próféta: minden fej beteg, minden szív erőtelen. És ezért az embertömegek irányításában mindig az pályázhat sikerre, aki jól be tudja őket csapni. **Az embertömegek irányításában mindig az pályázhat nagy sikerre, aki be tudja őket csapni.**

És az embereknek különben is, a tömegeknek soha nem lehet a kedvükben járni. Jézus egy külön példázatot elmondott erről, az utcán sípoló gyerekek példázatát. Ugye nem annyira ismert példázat. Tessék elolvasni Máté evangéliuma 11. fejezetében. Az utcán sípoló gyerekek példázata. Miről szól?

Jézus azt mondta, hogy a gyerekek sípolnak az utcán szomorú éneket, de senki nem szomorkodik, és senki nem sír. A gyerekek játszanak víg éneket, de senki nem örül, és senki nem boldog. Mi kell az embernek? Ha adsz nekik, nem elég. Ha elveszel tőlük, zúgolódnak. Egyáltalán az emberek mit kívánnak? A tömegek mit kívánnak? Mit akarnak a tömegek? A tömeg mindig félelmetes jelenség volt az emberi történelem során, de a legfélelmetesebb jelenséggé az utóbbi 200 évben érett. Mert az utóbbi 200 évben érett egyrészt olyan civilizáció fejlődött ki, a kapitalizmus civilizációja ugye az egész világot össze akarja fogni, tehát tulajdonképpen a tömegek soha nem látott kora köszöntött be. Az elmúlt 200 év legtöbb problémája a tömegekkel kapcsolatos. És a tömeg manipulációjával, a tömeg indulatokkal, a tömeg pszichózissal. Tehát ez egy félelmetes időszak.

Külön tudomány a szociológia is megjelent a tömegek ábrázolására, és egyáltalán. Karinythy Frigyes milyen megrázóan ábrázolta Jézussal kapcsolatban a Barabás c. novellájában a tömegeket. Hogy mindenki Krisztusra szavaz, de az egész tömegeből mégis Barabás neve csendül ki. Minden ember azt mondja, hogy jót akar, és amikor kiderül, hogy a tömeg, mint tömeg a történelem színpadára lép, akkor rosszabbnál rosszabb dolgokat cselekszik. Miért?

Jeremiás próféta könyvének 5. fejezetében olvassuk azt a megdöbbentő kijelentést, hogy a papok hamisan prófétálnak, a próféták hamisan prófétálnak, a papok tetszésük szerint hatalmaskodnak. Ugye eddig nyomon követhető: a próféták hamisan prófétálnak, a papok tetszésük szerint hatalmaskodnak, és az én népem így szereti. **És az én népem így szereti.** Szerencsére van még egy félmondat: De mit cselekszenek majd utoljára? Az államhatalomnál a történelem során kifejlődött egy még nagyobb hatalom, ez az egyházi hatalom. Az egész Jelenések könyve erről beszél: a kereszténység eltorzulásáról, hiszen Jézus Krisztus nem egyházi hatalmat nevezett ki, hanem Jézus Krisztus lelki követőket hív. Jézus Krisztus nem hatalmi egyházat alapított, hierarchikus hatalmi egyházat, hanem Jézus Krisztus egy szereteten, igazságon alapuló közösséget formált először a tizenkét tanítványával, utána pedig őket is arra biztatta, hogy szereteten, igazságon alapuló közösségeket hozzanak létre. I. sz. 313-ig a kereszténységet üldözték tűzzel és vassal.

De 313 után, tehát éppen 1700 éves az évforduló most ebben az évben, de abban az évben nagyot fordult a történelem, mert Nagy Konstantin császár rádöbbsent arra, hogy a kereszténységet nem lehet kiirtani. Nem lehet erőszakkal megsemmisíteni. Ekkor azonban egy másik eszöközhöz folyamodott Róma. Nem nyíltan támadta a keresztényeket, a keresztény tanítást és a keresztényeket, hanem följánlott pénzt és hatalmat, az államhatalomban való részesülést a kereszténység számára. És voltak olyan keresztény vezetők és közösségek, amelyek ezt elfogadták. A kereszténység máig tartó megoszlása, amire sok ember panaszkodik, hogy miért van ennyi sok keresztény felekezet. És sokszor mondják, hogy ennyi sok keresztény felekezet, ez már borzalmas, ennyi szekta van, és ennyi irányzat van. Egyébként valóban sok van, mert több mint 20 000. Semelyik vallásban nincs ennyi, az iszlámban sincs ennyi. Nincs annyi jögi a buddhizmusban, hogy külön mindenki ennyi irányzatot hozzon létre. Valóban nagyon sok, irreálisan sok ez a 20 000 keresztény felekezet. Na, de miért jött ez létre? Mi ennek az oka?

A kereszténység három évszázadig egységes volt. A három évszázadig egységes kereszténységet az üldözések sem tudták megtörni, akkor hogy jött létre ez a sok keresztény felekezet? Kedves hallgatók, a Biblia tanítása szerint, a Jelenések könyvének tanítása szerint 313 egy nagy fordulópont. 313-ig egységes volt a kereszténység, utána viszont, hogy Nagy Konstantin császár felajánlotta a pénzt és a hatalmat, megoszlott a kereszténység. A kereszténység megoszlása 1700 éves. Két részre oszlott a kereszténység: az egyik rész továbbra is ragaszkodott Jézushoz, és ahhoz, hogy az ő országa nem e világból való. A másik rész viszont azt mondta, hogy miért ne kössünk szövetséget az államhatalommal? Hát mi rossz van abban, hogy mi az állammal együttműködünk? Mi rossz van abban, hogy elfogadunk pénzt az államhatalomtól? A magunk céljaira fogadunk el pénzt. 1700 évvel ezelőtt elkezdődött ennek a két útnak a szétválása, amit a lehető leggyorsabban így lehetne összefoglalni, hogy az addig

üldözött kereszténységből csakhamar üldöző kereszténység vált. Mert ahol pénzt fogadtak el az államhatalomtól, hatalmi befolyást, előbb-utóbb, aki nem értett egyet a hatalmi gépezettel...

Mert mit mondtam előbb? Mindig a hatalomnak van igaza. Az elkezdte üldözni azokat, akik nem hozzá tartoztak. És kialakult így a valdens kereszténység, ami a Bibliához hű mozgalom volt, a Vycliff-ita kereszténység, magának a XVI. századi reformátoroknak is a kereszténysége. Az államhatalmi kereszténységnek és a bibliai kereszténységnek a szétválása hozta létre a sok irányzatot, mert természetesen utána újra osztódás és szétparcellázódás lett az osztályrésze a kereszténységnek. Szeretném a kedves hallgatók figyelmét Luther Mártonnak egy érdekes mondására fölhívni.

Luther Márton egy nagyon nagy reformátor volt, Luther Márton a Bibliát nagyon megértő ember volt, és Luther Márton egyszer azt írta az egyik írásában, hogy vigyázzunk, hogy az államról és az egyházzal hogyan gondolkozunk. Általában az emberek fordítva szoktak gondolkozni az államról és az egyházzal. Az állam vezetőit nagyon súlyosan megítélik az emberek, de az egyház vezetőivel, ha nem is értenek mindenben egyet, azért nekik óriási tiszteletet kölcsönöznek. Luther Márton azt mondta ezzel szemben, hogy **az államhatalom legnagyobb vétké nem ér föl az egyház legkisebb vétkével.**

Mert ha az egyház valamiben vétket követ el, valamiben helytelenül irányítja az embereket, az sokkal nagyobb bűn, mint az államhatalomnak a legnagyobb dologban való vétsége. Tulajdonképpen Luther Márton mit értett meg? Amit Jézus Krisztus Máté evangéliuma 5. fejezetében mondott a Hegyi Beszéd elején, amikor azt mondta, hogyha valaki a legkisebb parancsolatot megrontja a Biblia parancsolatai közül, az egyház tagjai közül, az az Isten országa szemében a legkisebbnek fog látszani és tűnni. Nem fog bemenni az Isten országába. A legkisebbnek minősíti őt az Isten országa törvénye. Aki pedig helyesen tanítja az embereket, aki a Bibliával megegyezően tanítja az embereket, azt viszont a legnagyobbak fogják tartani. Ezt értette meg Luther Márton.

Ezért, mondom az utolsó részéhez elérkezve ennek a súlyos témájú előadásnak, fölvetném Önöknek a kérdést, hogy hogy viszonyult Jézus a tömegekhez? Hiszen ezekről a tömegekről a Biblia maga azt mondja, hogy a tömegeknek nem kell az igazság, a tömegeknek mindig valami kényelmes jólét kell. Vagy Jeremiás prófétát is idéztem az 5. fejezetből, hogy az **én népem így szereti.**

Az emberek azt szeretik, ha a nyakukon ül valaki, aki jól elnyomja őket. Hát hogyan viszonyult Jézus a tömegekhez? Ha elolvassuk a négy evangéliumot és a Jelenések könyvét, itt is nagyon érdekes kép tárul elénk. Jézus senkit nem tekintett tömegegynek. Jézus mindig személyesen kereste az embereket. Ezért járt olyan sokat Jézus. Egyetlen nagy beszédet mondott tömegek előtt, ez volt a Hegyi Beszéd. Egyetlen nagy beszéde volt három és fél év alatt. Jézus sokkal nagyobb súlyt fektetett arra, hogy az utolsó falucskába is eljusson, és beszélgesen egy samáriai asszonnyal, egy sziro-föníciai asszonnyal, Gadara vidékén örült emberekhez ment el, akik sírokban háltak, és a bilincseiket leszaggatva üvöltöztek, és ezeket kereste fel Jézus. Jézus nem törekedett tömegebefolyásra, soha nem engedett semmiféle tömegszuggerálásnak. Magyarán Jézus a tömeg előtt a Hegyi Beszédben is a legtisztább igazságokat mondta ki, Jézus nem úgy

gondolkodott, mint az elmúlt 2000 évben oly sokan. Tetszenek tudni, az elmúlt 2000 évben hova vitték a közösségi gondolkodást?

Machiavelli azt mondta a reneszánsz idején, hogy a tömeg az **egy tömeg**. A politikusnak az erkölcsi élete az nem számon kérhető a hétköznapi ember erkölcsi életén. A hétköznapi erkölcs az más, mint a politikus erkölcs. A politikus erkölcs más, mint a hétköznapi erkölcs. A politikus sok mindent megengedhet magának, mert persze jót akar, és a cél szentesíti az eszközt. Mondta Machiavelli. És Machiavellitől néhány évszázadra, egy XX. századi valaki azt mondta, hogy tulajdonképpen **a tömegeket akkor lehet jól vezetni, ha jó nagyokat hazudunk neki.**

Mert ha kicsiket hazudunk, az gyorsan lelepleződik, mert az emberek tele vannak kis hazugságokkal, azokra gyorsan rájönnek, de ha nagyokat hazudunk az embereknek, irtózatosan, irreálisan nagyokat, hát arról azt hiszik, hogy az az igazság, mert mi mondjuk. **Mert aki hatalmon van, annak mindig igaza van.** Tehát jó nagyokat kell hazudni az embereknek, mert azokat tartják a legszentebb igazságnak. És a jobb keze ennek az embernek még hozzátette pár évvel később ehhez, hogy mindezt mosolyogva kell az embereknek mondani. Mosolyogva jó nagyokat hazudni. Honnan idéztem? Machiavelli után néhány évszázaddal, **a Mein Kampf-ből idéztem.**

Kedves hallgatók, az elmúlt 80-90 év az emberiség történelmében, - erre különben a magyar költők közül Pilinszky János mutatott rá, - az a két világháború közötti hazudozásnak a folytatása. A két világháború után azt mondjuk, hogy nem volt világháború. szerencsére a második világháború befejezése után 1945 után nincs világháború, de közel 6000 háború volt az elmúlt 60 évben a földön. 6000 háború. És a hazudozásoknak a mértéke, az pedig minden eddigi mértéket felülmúl. Ide jutott az emberi gondolkodás Machiavellitől Hitlerig. Megdöbbenve tapasztalhatjuk, hogy a legtöbb filmet, a legtöbb filmet, a legtöbb könyvet pl. Hitlerről adják ki. Ez is olyan szomorú tünet, hogy a legnagyobb hazudozókról és gonosztevőkről adják ki, pusztán hogy róla beszél az emberiség, ha bírálja is, vagy bírálná is, akkor is róla beszél a legtöbbet. Ez a legleplezettebb módon, de egy elismerést fejez ki. Jézus Krisztus soha nem manipulált senkit sem. Jézus Krisztus nem tekintette a tömeget tömegnek,

Jézus Krisztus mindig az egyes embert kereste, és ezért mondott el életében csak egy nagy tömeg előtti beszédet. Hát ez olyan 15-20 000 ember előtti beszéd a Hegyi Beszéd. Jézus Krisztus mindig a személyes útmutatásoknak, személyes tanításoknak a híve volt, a legnagyobb beszélgetéseit Nikodémussal folytatta János evangéliuma 3. fejezetében, samáriai asszonnyal folytatta János 4. fejezetében, Pilátussal a hatalom képviselőjével, aki föltette neki a kérdést, hogy micsoda az igazság. Jézus ennyire el tudott menni Pilátussal, hogy Pilátus föltette ezt a kérdést, hogy micsoda az igazság János evangéliuma 18-19. fejezet. Ezért végzem az előadásomat Pilinszky Jánosnak egy gyönyörű versével, amelyet éppen most a magyar televízió felkérésére nyilván nem a képzőművészeti sorozatban elemeztem.

Ott Pilinszky Jánosnak az Ismerem c. versét elemeztem.

Ismerem Jézus éjszakáit,
és a bal lator istentelen magányát.

A jótett szelíd mezejét, s a merénylő
elhagyatott, üszkös kezét a tett után.

És ismerem a bárány vesztét,
úgy is, mint aki veszkődve topog
halálos esése előtt,
és úgy is, mint aki hitével
a meleg belsőt keresi.

Csodálatos megnyilatkozás ez Jézus Krisztusról. Csodálatosnak tartom, hogy volt magyar költő, aki megragadta Jézus egész küldetésének a lényegét ilyen egyszerű szavakkal: **és ismerem a bárány vesztét.**

Jézus eljött, hogy megmutassa, hogy milyen ez az élet, és ebből az életből ki akar menekülni, és az ő országába jutni. Hogy tudta Jézus megmutatni, hogy milyen ez az élet? Úgy tudta megmutatni, hogy azt engedte tenni magával, amit az emberek akartak. Az emberek azt tettek Jézussal, amit akartak. Leköphették, arcul verhették, keresztfára szögezték, és Jézus nem tért ki e sors elől. Miért nem tért ki? Mert, ha kitért volna, vagy hatalommal kivágta volna magát ezekből a helyzetekből, mi azt gondolnánk, hogy milyen jó emberek vagyunk. Jézus engedte, hogy megmutassuk, hogy kik vagyunk. Jézus engedte, hogy megmutassuk, hogy kik vagyunk. Eljött közénk a Teremtő Isten, és a keresztfára szögeztük.

Ez mindennél többet mond. Ezzel beigazolódott, hogy természetünk szerint gyilkosok vagyunk. Nem embergyilkosok. Istengyilkosok vagyunk. Ennyi telik ki tőlünk. Eljött közénk az Isten, aki ártatlan, aki mindenkivel jót tett, és cserébe fölszegeztük a keresztfára. És ismerem a bárány vesztét. Jézus ott topog, ott veszkődik, hogy Atyám, neked minden lehetséges. Ha lehetséges, múltjék el ez a keserű pohár. Nem múlt el. Nem múlhatott el. Ki kellett üríteni ezt a keserű poharat. Meg kellett halnia. Mert, ha nem hal meg Jézus, ha kitér ez elől, ha visszamegy a mennybe, ha kéri Isten segítségét, hogy mentse meg, még mi itt nagyon elégedetten azt mondanánk, hogy milyen jó emberek vagyunk. **Így viszont, ha az ember szembesül azzal, hogy mi megöltük az Istent,** akkor az ő áldozatából, ebből a szégyenteljes, gyalázatos eseményből rásugárzó fény megmutatja, hogy ő ennek ellenére ő azért küzd, hogy bennünket megjobbítson, hogy bennünket fölemeljen.

A Jézus áldozatából sugárzó fény mutatja meg az emberi aljasságot. Úgyis, mint aki veszkődve topog halálos esése előtt, és úgyis, mint aki hitével a meleg belsőt keresi. Jézus minden embernél, akkor is, amikor a földön járt, és azóta is a meleg belsőt keresi. Mindenkinek azt keresi, ami egy ép pont az életünkben, amire lehet építeni, a meleg belsőt. Hogy talán mi sem érezzük annyira jól magunkat, önzők vagyunk, énközpontúak vagyunk, talán mi is szenvedünk ettől, és ő följánlja a segítségét, hogy kigyógyít, hogy megszabadít, hogy fölemel. Jézus Krisztus mindenkinek személyesen jár el, a Szentlélek által mindenkit személyesen keres. Ezért a Bibliának valóban kulcs igéje a János 3:16, ami így szól:

Úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta érte, hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.

Ha csak egyvalaki is hisz benne, ha csak egyvalaki is a szívét kitárná, ha csak egyvalaki is elfogadná, hogy Krisztus őt más emberré akarja formálni, akkor már Jézus eljött volna. Mert ő nem tízet, nem százat, nem ezret, nem milliókat, ha csak egy embert is így meg tudna menteni a világtörténelem során, már azért vállalta volna ezt az elképzelhetetlen áldozatot az emberért. Jobban nem lehetne szemléltetni Jézusnak a tömegekhez való viszonyát, mint ha ezt idézzük, hogyha egyvalaki is hisz őbenne.

És itt jut eszembe Pilinszky János mellett Babits Mihálynak az a híres kifejezése, hogy a soknál mennyire több az egy. **A soknál mennyire több az egy**, aki valaki, akire mégis hallgat a föld és az ég is.

Mindannyian személyes életet élünk, mindannyian egy egyszeri, megismételhetetlen életet élünk, itt ebben az életben keres mindannyiunkat Jézus Krisztus, és Jézus Krisztusnak minden egyes emberre nézve van megváltási terve, van felemelési terve. Itt az a kérdés, hogy a lenyújtott kezét, azt elfogadjuk-e, és engedjük-e neki azt tenni, amit mi a magunk erejéből nem tudunk megtenni. Csak egyvalaki tud bennünket felemelni, aki hitével a meleg belsőt keresi.

Kedves hallgatók, ennyivel gondoltam a mi képzőművészeti előadássorozatunkat befejezni, de természetesen ennél a témánál lehetne a legtöbb kérdés. Tehát átadom a szót, tessék nyugodtan kérdezni.

Egy hang a sorok közül:

„A tömeg a végzetnek arra rendelt állata, mely minden rendnek malmán húzni fog, mert arra van teremtve.”

Mondja Madách. Madách az Ember tragédiájában különben nagyon sok olyan Bibliai igazságot kifejezett, ami szintén lélegzetelállító, és a mi irodalmunkban nem olyan természetes, hogy ilyeneket kifejeztek. Madách az eszméket és a történelemnek a mozgását sokszor nagyon világos szemmel képezte le. Igen, amiket ő ott elszól az Ember tragédiájában. Az Ember tragédiája is tulajdonképpen **az ember és a tömeg viszonyáról beszél döntő módon.**

De nem az olvassa jól az Ember tragédiáját, aki azt gondolja, hogy most Egyiptomban vagyunk, vagy Athénben, vagy Rómában, mindig a XVIII. és XIX. sz. fordulóján vagyunk Madách korában, és ugye az angol és a francia polgári forradalom sok olyan kérdést vetett fel az emberiség történetében, mint az egyén és a tömeg kérdése. Én azt szoktam mondani, hogy **az emberiség leggyengébb láncszeme a tömeg.** A legerősebb láncszeme az egyén.

Ezért próbálja a mi történelmünk az egyéni gondolkozást eltüntetni, az egyéni döntést, állásfoglalást leépíteni, mert a mi történelmünknek ez a démoni volta, amiről különben Jézus is beszél, hogy valaki tudja, hogy kevés ideje van hátra, és azért teszi ezeket a szörnyűségeket, amit Szűdy Nándor is kifejez, mert ez maga a démoni világ. Gyógyszerekkel kezelni az embereket, ahelyett, hogy egészséges életre szoktatni, nem egészségtelen ételeket adni, aztán gyógyszerekkel kezelni. Aztán megtakarítani a fáradozást, hogy az izmainkat használjuk, hát jönnek a gépek, amelyek azt ígérték, hogy kényelmesebb életet adnak, de ebbe a kényelmesebb életbe belepusztul az emberiség, ettől koldul az emberiség, hogy a cukorbetegségtől kezdve a

vézna emberi izomzatig minden ezt mutatja. És ez az állandó fegyverkezés, tehát az erőszak. Így mondja a Biblia, hogy betelik a föld erőszakoskodással. Igen, ez a démoni világ. Ebből Madách már nagyon sok mindent megsejtett az 1850-1860-as évek fordulóján. Ez biztos.

Madáchról is külön fejezetet írtam a magyar költők jövendöléseiben, és fel is tettem a címdoldalra Arany Jánosnak, Petőfinek halhatatlan kijelentéseit,

„mikor a munka és vagyon egymástól messzi esnek, és a tökélyre vitt csalást mondhatni rendszeresnek”,

mondja Arany János. Tökélyre vitt csalás, ez a mi emberi történelmünk. A Biblia erről beszél, hogy valaki, a nagy csaló, Sátán, érzi, hogy kevés ideje van hátra, mindent belead erőszakot, ámítást, keverve egymással a kettőt, hát ezért ilyen félelmetes az emberi történelmünk, de ezt csak a Jelenések könyve leplezi le. Aki a Jelenések könyvét a Bibliából nem ismeri meg, és csak emberi fejjel gondolkodik, az nagyon lépre fog menni. Az nem látja a gödröket, amikbe a csapdák vannak felállítva, és amibe bele akarják léptetni az embert. Köszönöm szépen, a Madách idézet ide rendkívül jól rímelt.

Föltennék egy naiv kérdést, aztán majd meglátjuk, egy bölcs választ várok rá. Az 1956. forradalmat, ha nem verik le, utána nem lett volna jobb? Nem lett volna egy jobb államforma, mint ami előtte volt? Ugye forradalmakról is beszél a Biblia. Dániel könyve, amikor a 11. fejezetében megjövendöl egy forradalmat, ugye a zsidók életében is volt egy nagy népfölkelés. Minálunk volt 1848, volt 1919, volt 1956, mi minden ötven évben forradalmat csináltunk. De mondjuk így is tartanak számon minket, magyarokat, nyugaton hallottam ezt, hogy minden ötven évben forradalmat csinálnak, és utána annyi besúgó lesz, meg annyi minden, hogy jobb lenne nekik nem forradalmat csinálni, hanem dolgozni, vagy csinálni valamit. De a zsidóknál az i. e. II. évszázadban volt a Makkabeusi felkelés. Hogy minősíti a Biblia a forradalmat?

A Dániel könyvében van erről egy jövendölés, és azt mondja, hogy **a te néped erőszakos fiai is felkelnek.** Az erőszak soha nem hoz létre döntő változást. A forradalmak eleve elvetélt jelenségek. Amikor Péter apostol két kardot is kivon, és levágja a szolga fülét Jézus közvetlen közelében, mit mond Jézus? Tedd vissza a hüvelyébe a kardodat, mert aki kardot ragad, az kard által vész el. Az erőszakos dolgokról, mert ugye a forradalom az egy erőszakos dolog, és lehet, hogy azt mondják, hogy a jó érdekében, de akkor is egy erőszak. Leverték a vörös csillagot, fölkoncoltak néhány ÁVH-st,

Egy erőszakos cselekedet. Jézus azt mondta, hogy aki kardot ragad, az kard által vész el. Tehát erőszakot az ember ne alkalmazzon, mert Habakuk könyvében van öt jaj-mondás. És ahogy az öt jaj-mondás föl van építve az emberi történelemről, és az első jaj-mondás mindjárt az erőszakot nevezi meg az emberi történelem rákfenéjének. Mert az erőszakra mindig erőszak válasz jön. Tehát az egyik erőszakra jön a másik erőszak, ki se látszunk, ugye minden dominó dől, az erőszak az égvilágon semmit nem old meg. Ha győzött volna az erőszak, ha nem győz az erőszak, erőszakkal nem lehet megoldani dolgokat, tehát a forradalmi út az egyszerűen járhatatlan út. Ugyanez van a háborúkkal kapcsolatban is, csak a háború az nem egy belső vonal, az népek egymás elleni erőszaktétele. Az erőszak az égvilágon semmit nem old meg, mert nehéz

az erőszak emlékét eltüntetni az emberek és népek tudatából, és mindig visszavág. Ebből a csávából nincs kijövetel. Erőszakkal nem lehet megoldani a dolgokat, mert ugye Shakespeare Hamletjében is ez a nagy kérdés, hogy

„akkor nemesb-e a lélek, ha tűri balsorsa minden nyűgét s nyilait, vagy ha kiszáll tenger fájdalma ellen, s fegyvert ragadva véget vet neki”.

Pontosan artikulálja Shakespeare ezt a kérdést. Hogy most tűrés vagy erőszak? A Biblia azt mondja, hogy tűrés. Ha elolvassuk Péter első levele második fejezetét, hogy most egészen közeli példát hozzak. Azt mondja ott Péter apostol, hogy most mit csináljon egy keresztény ember, ha rossz a főnöke? Mondjuk az ókorban rabszolgatartó a főnök. Éjjel-nappal kihasználja a főnöke, és úgy bánik vele, mint egy beszélő szerszámmal. Mit csináljon akkor? Péter apostol azt mondja, hogy eddig a határig tűrjétek, itt pedig fogjatok fegyvert, és menjetek neki a rabszolgatartónak? Soha nem mondja a Biblia. Azt mondja Péter 1. levele 2. fejezetében, hogy ne csak a jószágosoknak tűrjétek, hanem a szívteleneknek is. Tehát tűrni, tűrni. A szeretetnek a lényege a türelem. Az Isten is tűr. Hát az Isten az mennyit tűr? Neki nem fáj ez a 6000 éve folytatódó borzalom, amit világtörténelemnek nevezünk? Sok ember azt mondja, hogy miért nem csap oda az Isten, vagy miért nem avatkozik közbe az Isten? Istenről azt mondja a Malakiás könyve 3. fejezete, hogy Isten figyel és hallgat. Isten figyel és hallgat. Emlékkönyv íratott, és nézi azt, hogy ki hogyan viselkedik. És az az Isten, aki figyel és hallgat, mivel az Isten hosszútűrő, és tőlünk is csak azt kéri az Isten, hogy hosszán tűrjünk. Azt soha nem mondja az Isten, hogy végtelenségig tűrjünk. Az embernek sem mondja azt, hogy végtelenségig tűrjön, de hosszán tűrjön. És a hosszútűrő Isten, aki azért nem lehet végtelenségig tűrő, mert ha végtelenségig tűrő lenne, akkor örökre eltűrné a rosszat. Azt nem lehet örökre eltűrni. Isten egyszer a rosszat meg fogja büntetni, és meg fogja semmisíteni, de nem az embertől kéri. Hogy mondja Jézus a példázatában? **Nem az embertől kéri, hogy húzzátok ki a konkolyt.**

Akkor volt baj, amikor a búza közé engedték behinteni a konkolyt. Most már ugye a konkoly nagy. De ha kihúznátok a konkolyt, netán kitépnétek a búzát is. Tűrjétek, amíg a kettő felnevekszik az aratásig, amikor eljön az aratás, a búzát csűrbe gyűjtik, a konkolyt megégetik olthatatlan tűzzel. Az Isten majd megteszi. Az embertől az Isten nem kéri, hogy vágjon oda, csináljon forradalmat, vagy háborúkkal vessen véget a szenvedésnek, de figyeljék meg, hogy az emberi történelemben minden forradalom után csak rosszabb lett. Minden forradalom után rosszabb lett. Az emberiség elmúlt 200 évében mennyi forradalom esett, és az élet megy így lefelé erkölcsileg. Hát egyik forradalom sem oldotta meg a dolgokat, egyik forradalom sem váltotta be az ígéreteit. Szintén Madáchra lehet hivatkozni, minden forradalom felfalta a gyermekét.

Volt egy történelem tanárom, aki beleíratta a füzet első lapjára az első évben, hogy **a történelem az ember tanítómestere.** És azt is beleíratta, hogy **az emberek nem tanultak belőle semmit.** Akkor annyira meghatott ez a dolog, hogy akkor miért tanulunk történelmet? És erre az előadásokban a felelet, hogy Izrael kiválasztása egy teokratikus államot jelentett, és ez egy minta volt, hogy így legyen, de végül is az beleszületéssel történt, és nem lett mégse jó. És miért volt ez? Szükségszerű volt, vagy tanulság? A zsidó nép történetéből sok tanulság adódik. De

maga a zsidó nép sem tanult, a környező nép, meg a többi népek még kevésbé tanultak sajnos, minden nép ugyanazokat a hibákat elkövette. Tehát vagy igaza volt annak a történelem tanárnak, hogy a történelem az ember tanítómestere, csak az a baj, hogy nem tanulnak belőle. Én még egy mondatot odaírnék utána, hogy ezért ismétlődik mindig a történelem.

Ezért ismétlődik. Mert, ha tanulna belőle az ember vagy az emberiség, akkor szakasztott ugyanazokat a hibákat nem követné el. Ezért ismétlődik, hát ugyanazokba a gödrökbe esnek bele az emberek és az emberiség is. Ebből érthetjük meg, hogy Jézus miért mondta mindig, hogy az én országom nem ebből a világból való. Mert vegyük tudomásul, hogy itt a földi történelem keretei között nem lehet igazi történelmet csinálni, nem lehet igazi államot létrehozni, itt mindegyikben sajogna a lelkünk, fájna a szívünk az igazságtalanság, a sok hatalmi visszaélés során. Ennek a világnak el kell múlni, és ennek az ábrázatának is. Az egésznek tűzben kell elhamvadni, mondja a Biblia. És Isten, Jézus Krisztus majd teremt egy új világot. Annak mi lesz a garanciája, hogy ott nem folytatódnak ugyanúgy a dolgok, mint itt? Az lesz a garanciája, hogy abban az új világban csak olyan emberek léteznek majd, akik igenis megtanultak tanulni itt a földön, akik elfogadták Isten segítségét, akik elfogadták Isten bölcsességét és tanításait, és akik szenvedtek itt a rossztól. Aki itt szenved a rossztól, a rossz világában, az miért akarna rosszat egy jó világban? Ez a garancia arra, hogy a történelem nem fog ismétlődni, de csak így lehet véghezvinni. Istennek végig kell túrnie, de nagyon cselekvőkészen túrte Isten végig ezt, persze állandóan tett azért, hogy az emberek fölébredjenek. De Isten nem fog a végtelenségig túrni, nem a végtelenségig figyel és hallgat, hanem abban az időben majd felkél Mihály a nagy fejedelem, a Dániel könyve 12. fejezetében. Jézus Krisztus felkél, mert a Mihály az nem egy arkangyalt jelent, nem egy külön angyal neve.

Mikáél héberül annyit jelent, hogy **ki olyan, mint Isten**. Ötször fordul elő a Bibliában, és **mindig Jézus Krisztus nevéként**. Mindig egy bizonyos helyzetben nevezi így. Van, amikor Immánuelnek nevezi Jézust, Jézusnak több jelképes neve van a Bibliában. A Mikáél, a Mihály, ami Dániel könyvében, Júdás levelében, Jelenések könyvében fordul elő, ott azt mondja, hogy majd nem figyel, és nem hallgat, hanem fölkél és eljön, és ezt a pillanatot ábrázolta.